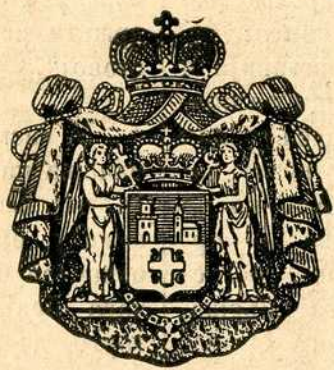

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 7.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 13. фебруара 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Будимски *Лукијан Богдановић* благоизволео је свршеног богослова Василија Хужвика рукоположити у Будимпешти за ђакона дана 30. јануара 1900. г., а за презвитера дана 2. фебруара и. г., који је конзисторијским решењем именован за администратора парохије у Ловри.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

„Браћа Христова“

библијско-историјска расправа

— Панта С. Бикици. —

У Св. Писму Новог Завета спомињу се не једном браћа и сестре Христове, што је дало повода разном тумачењу појединих тумача новозаветног текста и старијег и новијег доба. Но и ако је међу хришћанским тумачима било разилажења у томе, у коме смислу се могаху споменуте личности у Св. Писму (Мат. 12, 46—49;

Мврк. 6, 3; Јов 2. 17; 7, 3 и др.) називати браћом и сестрама Христа Спаситеља, то се ипак слагаху у једном, главном мишљењу, да то не беху права и рођена браћа нашег Спаситеља и Господа, да то не беху рођена деца просвете и пречисте Матере Господа нашег Исуса Христа, као што тврђаху и још увек упорно тврде неки јеретици, по да то беху само рођаци Христови по заручнику пресвете Матере Његове Јосифу. Нико од правих Хришћана није могао читајући дотична места у Св. Писму, на којима се спомињу браћа Христова, доћи на ту безбожну мисао, да су то рођена деца пресвете Богородице, јер читава хришћанска црква на основу свештеног Предања учаше и учи, да је пресвета и пренепорочна родитељка Господа и Спаса нашег Исуса Христа остала и по порођају Своје девојком, као што и пре порођаја беше. Још од времена самих св. апостола св. мати црква исповедаше у својим симболима, да је пресвета Богородица Дјева; тако увек исповедаху и сви црквени пастири, па тако увек исповедаху и исповедају и сви верни тако, да име

Дјева постаде — као што сведочи св. Епифаније — властитим именом Матере Господа нашег. По томе предању врло често називаху Богородицу *Приснодјевом* (*ἀειπαρθένος*, *semper virgo*), *Присноошроковицом* (*ἀειπαῖς*), као што се види из списка: св. Инолита, Атанасија Великог, Епифанија и многих других и као што се види из правила и одређења самих св. васељенских сабора. Тако у другом правилу петог васељенског сабора налазимо: „Ако ко не исповеда два рођења Бога Слова, — првога — пречечног не у времену, бестелеснога рођења од Оца и другога рођења, у последак дана, овог истог Бога Слова, који је сишао с неба и који се воплотио од свете, преславне Богородице и *Приснодјеве* Марије: неке буде анатема.“ Исто тако се у првом правилу шестог васељенског сабора међу осталим и ово вели: „Уједно печатом засведочавамо и учење, које је изложено од две четвртине богоносних отаца, сакупљених први пут, у граду Ефесу за време Теодосија, сина Аркадијева, нашега цара, као неоториву силу благочашћа, исповедајући јединога Христа Сина Божјега и васлођенога, и славећи непорочну *Приснодјеву*, која Га је без семена родила, у строгоме смислу и у истини Богородицом.“ Одатле се види, да је св. наша црква свагда веровала, да је света и пречиста Богородица, давши Богу завет свагдањег девичанства, у истини и сачувала Свој завет до краја Свог живота.

Верујући тако православна хришћанска црква није могла нити је смела буквално тумачити она места, на којима се спомињу браћа и сестре Христове, но је од увек тумачила та места тако, да се под „браћом Христовом“ разумеју не једноутробна браћа његова, ни рођена деца Јосифова и Маријина, но блиски рођаци Његови.

Па и ми ћемо у овој расправи настојати да докажемо, да је православно тумачење сасвим правилно и темељно а да је тумачење јеретика и римокатолика или безумно и безбожно или неосновано и тенденциозно. Изложићемо најпре поједина тумачења и побити их, те ћемо онда изнети тумачење православне цркве и јасним доказима Св. Предања потврдити његову

ваљаност. На завршетку ћемо пак изнети историјске податке о „браћи Христовој“. Ради тога ћемо поделити ову расправу на два дела. Први део ће расправљати о самом називу „браће Христове“ а други ће садржати историјске податке о „браћи Христовој“.

I.

У свему постоје четири различита тумачења назива „браће Христове“. Прво је, да тај назив означава браћу у потпуном смислу, браћу једноутробну, друго, да он означава блиске рођаке, треће, да он означава браћу по левиратском закону и четврто, да он означава браћу Христову по Јосифу, заручнику пресвете Богородице.

Почећемо с првим, јер је оно најнеправилније и најнеоснованије, управо оно је богохулство и безбоштво.

Ми смо видели, да читава хришћанска црква на основу Св. Предања с правом исповеда, да је пресвета Марија сачувала до гроба свој девичански завет. Но било је људи а има их и данас, који имају смелости да тврде, да пресвета Дјева није сачувала тога завета после природног рођења Спаситељева, но је после Свој завет прекршила, те је са својим мужем Јосифом брачно опћила и с њиме изродила децу, која су иста она, која се у Св. Писму називају „браћом Христовом“. Тако они тврде, да су „браћа Христова“ рођена деца *Јосифова и Марије, Машере Христове*.

Та је јерес почела ницати још у врло старо доба хришћ. цркве. Она се јавља већ у IV. веку и њене присталице беху; *Евномиије* и неке присталице *Диолинаријеве*; затим *Хелвидије* са својим присталицама и секта *Аншидикомаријаниста* у Арапској. Главни бранилац те заблуде у старо доба беше Хелвидије, ученик аријанског епископа Ауксенција и савременик бл. Јеронима, даље Боносије, Евномиије и други. Но та заблуда не оста заборављена и доцније. Она се још и данас на жалост држи и има доста својих присталица. Уз то јеретичко тумачење пристају од Хердера овамо сви протестанти, присталице рационалистичког правца.

Чим се појавило таково учење, пастири црквени га назваху безумљем. светотат-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ством, хуљењем Бога, јереси и више пута га свечано осудише на помесним саборима.* А да побију то учење црквени учитељи се међу осталим позиваху и на Св. Писмо, те онажаху; а.) није могуће, да би Син Божји изабрао себи за матер ону, која би родивши Њега неискусобрачно, натприродним начином, хтела после тога нарушити своје девичанство. б.) није могуће, да би и пресвета Дјева Марија, која је Бога родила и која је из онога, што је за тим ишло, сазнала чудо, одважила се, да има заједница с мужем. в.) Није могуће то ни од стране Јосифа, човека праведног (Мат. 1. 19), особито после тога, када се удостојио, да буде тајником и сведоком натприродног рођења Спаситеља света од заручене му пресвете Дјеве. г.) Спаситељ је умирући на крсту поверио Своју Матер св. Јовану Апостолу и Евангелисту рекавши му: се мати твоја, а Њој: се сини твој (Јов. 18, 26—27.), што без сумње не би, да је она имала мужа или још деце.

Па ипак се ти безбожни људи, да докажу своју безбожну тврдњу позивају на божанствено Св. Писмо. Они се позивају прво на сам назив „браћа“ (братија, ἀδελφοί), говорећи, да реч ἀδελφός значи брат а не рођак.

На то можемо одговорити, да реч ἀδελφός као и јеврејска реч асћ не означава само брата у правом смислу но и сваког ближег рођака н. пр. братаћа, сестрића, брата од стрица. Потврде за то можемо наћи у Св. Писму. Тако н. пр. у првој књизи Мојсијевој названи су браћом Аврам и Лот (Биће 13, 8.), премда је Лот био Авраму синовац, син брата Аврамова Арона (упореди Биће 12, 4—5; 14, 14—16); браћом су названи Јаков и Лаван, премда је Јаков био син сестре Лаванове Ревеке, жене Исакове (упор. Биће 28. и 29. главу са 36. и 37.). На тим и још многим другим местима превели су LXX јеврејско асћ са ἀδελφός. Исто тако и женски род асћоћ = ἀδελφή, означаје у Ст. Завету не ретко рођаке у ширем смислу (упор. Биће 24, 59. и Јов. 42, 11.).

* Тако н. пр. на сабору римском, који је држан 320. год. под председништвом папе Сириција и на сабору миланском, који је држан исте године под председништвом Св. Амвросија.

Даље се позивају на то, да су браћа Христова увек у друштву пресвете Марије Дјеве; те ако она нису њена деца, то шта ће она с Њоме? На тако нам је питање врло лако одговорити. Браћа Христова као деца Јосифова налазе се у друштву пресвете Марије Дјеве зато, јер им је она место њихове матере, јер им је она маћеха. Ако још при томе узмемо у обзир и смрт Јосифа, заручника пресвете Богородице, који је пошто о томе ћуте Јеванђелисте, умро још пре ступања Спаситељева на јавну службу,* то ће нам врло разумљиво бити, што се деца Јосифова налазе у друштву своје маћехе. Овде можемо одговорити тима тумачима заједно са старим учитељем црквеним Хиларијем: „Verum homines pravissimi hinc praesumunt opinionis suae auctoritatem, quod plures Dominum nostrum fratres habuisse sit traditum. Qui si Mariae filii fuissent et non potius Joseph ex priore coniugio suscepti; nunquam in tempore passionis Ioanni apostolo transscripta esset in matrem. Domino ad utrumque dicente: Mulier, ecce filius tuus et Ioanni: Ecce mater tua (Comment. in Matth) “ Да, зашто би Спаситељ Своју Матер оставио другом, да је Она имала још Своје рођене деце? Та њихова би света дужност била, да се брину за своју матер и они би се зацело радо побринули.

Даље се позивају на речи Јеванђе листе: Прежде даже не снитиса има (πρὶν ἢ συνελθεῖν, Мат. 1. 18.), говорећи, да то место претпоставља доцније снитиса (συνελθεῖν), под којим се пак разуме брачно опћење. Но да ли имају право? То ћемо лако дознати, ако мало поближе размотримо обручење и брак код Јудеја.

Код Јудеја се састојало обручење у договору између родитеља или старатеља једне и друге стране. Од обручења па до дана брака пролазио је изванредан део времена, неколико месеци, за које је време невеста била у дому својих родитеља или старатеља, но ипак се већ рачунала као жена свог заручника. „У осталом било је случајева — вели св. Јован Златоусти — да су заручници живели скупа у једном

* По Епифанију (haeres 78.) умро је Јосиф, кад је Христу било дванаест година.

дому, само нису брачно опћили“. Предање вели заједно са св. Луком (1, 26, 27.), да је пресвета Дјева Марија, као заручница Јосифова, живела у дому Јосифову у Назарету. Дакле прејде даје не смитиса има значи овде, пре но што је прешла у дом Свога заручника, у ком је Она и даље као његова заручница а не као жена живела. Зато немају ови јеретици права тумачити, као да је после настао *συνελθεῖν*, разумевајући под тим брачно опћење. Тако је тумачио у IV. веку већ споменути Хелвидије, да би само што лакше могао обогрети свагдање девојаштво просвете Богородице. Он вели: речено је „*antequam convenient, quia nemo de non pransuro dicit: antequam pranderet.*“ Тиме је хтео рећи, да су Јосиф и Марија доцније опћили брачно. На то му одговра Јероним, додуше нешто љутито али ипак згодно: „То би се могло онда врло згодно рећи: Хелвидије је умро, пре но што се покајао. Али одатле не изилази, да ће се он после смрти покајати, јер вели псалмопевац: ко адџ же кто исповѣстса тѣѣк“.

Прѣв са инфинитивом и то обично са инфинитивом аориста значи или да радња никако није ни наступила или је њено наступање нешто сасвим споредно тако, да се исто нити тврди као факат нити се претпоставља, да ће наступити. Дакле се никако не може тврдити, да Матеј претпоставља доцнији *συνελθεῖν*. Из споменутог места никако не излази, да је Јосиф престао бити чуварем Маријина дјевства. Јеванђелист говори само о ономе, што је било пре рођења, а не о ономе, што је било после.

(Наставиће се).

О св. Сави.

Говор В. Вујића.

(Свршетак)

Изажући у предходноме споменуте истине наука о животу и духу људском, ми смо с појмом најуспешнијега усвајања идеја и чуства посредством покрета у раду и животу неосветно прешли на поље нове науке, социјологије, у којој се у последње време основном и општом чињеницом сматра „имитација“, чим се она тежиће веже за психологију, а иначе

се друштво увек испоређује са физиолошким организмом. Но ово је незнатна разлика и споредно за нас, као и оно што се такођер вели, да имитација у колективном животу друштва одговара меморији у животу душевном појединаца. Она је, имитација, на име, за друштвене појаве, што је вибрација за појаве физичке, а за животне генерација — случај „универзалне репетиције“, на који се појам свде сви научни закони. „Према аналогји међу умним и друштвеним појавима социјални еквиваленти психолошког суда и воље јесу одкриће и изналазак.“ „Живећи у заједници ако неко што изнађе и одкрије, нов начин мишљења и осећања у једној глави, то се одмах подражава у главама другим и, као крајни последак, узрокује радње, које су све једна као друга, јер потичу од сличних жеља и веровања.“ Но ово је несумњиво: човек у друштву штогод помисли, рекне или уради, то и тако су све чинили, говорили и мозгали други пре њега у целини или у деловима, које он на свој начин спаја и размешта, ако хоће да изнесе што ново. Ниједан израз, ниједан глас није него подражавање свесно и несвесно онога што смо чули или читали; кад лежимо или седемо, како крочимо и ходимо, о игри и пословању с рукама и ногама, држање главе и целога тела и не спомињући, све се зна и учи у кући од детинства, школи и радионици како је најбоље, на исти начин обично; у цркви и дворанама, на улици и гдегод се људи састају, ми непрестано мотримо „како други“, да не обратимо на себе пажњу и не изложимо се негодовању каквом неспретношћу и нескладношћу, а они који имају и ту слободу, опет имитују некога и нешто, јер је ова тежња вечитога подражавања основана у духу и у природи, где владају закони т. ј. униформитети сами. (Tarde)

А сада видевши, како се и научно, рационално тумачи оно, што нам иначе јасно казују чула, разлог: зашто је тако, да су нам живот и дела најбољи учитељи и најбољи учитељи нам износе дела и живот свој за углед и имитовање, овај нови основни закон друштва човечанског, који кад се доведе у свезу са оним опште примљеним законом физиолошко-психолошким, као што смо ми учинили, налази таман у њему своје оправдање, дедукује се из њега тако рећи; имајући даље на уму, да на

крају све стоји још до тога, какве и колике мисли оличава наш живот и рад, где и које су им извор и побуде, у рачуну или симпатији, овом такођер великом начелу људске заједнице, другим речима, у глави или у срцу, у срцу откуд излази добро и зло а не из главе, где царује хладан разлог, као што и нису људи добри или зли, племенити или ниски, што су или што нису умни, него што љубе одн. не љубе своју врсту, од породице и рода, заметка друштва, па преко племена и народа, целокупно човечанство: видевши дакле оно, и схваћајући ово, дај да у најкраћим потезима оцртамо живот и подвиге Савине, дуги ред патње и трудова, вољно и лако, Бога и Српства ради, подузетих и поднесених, дако отута, и из сазнања побуда њихових, вере и љубави, будемо у стању боље оценити и појмити што онако осећамо, величину Савине душе и светињу, силу и трајно т његових дела.

Не рачунајући време што га је провео у родитељском двору до седамнаестог свога пролећа на очима очиним и у неги материној млађани принц српски, све остало доба његова живота, преко педесет година нису него један низ брига и старања што их је без невоље примио био на своја плећа, то спремајући се за велики задатак, који беше себи поставио, то борећи се у извршењу његову са свакојаким сметњама. Или зар првих петнаест лета што је учио на Атону и како стварно, себе и друге, дању у послу и посту с братијом, а ноћу у молитви и разговору с Богом не малаксавајући, по обрасцу старих светиља патећи се глађу и жеђу, голотињом и босотињом, — зар није показао да је скроз био прожет филозофијом хришћанском, да нас не постиде незнабошци, који су пре благодети своју слично исповедали? По том с истом љубави и духом нове науке дошав у Србију, као голуб са зеленом гранчицом, браћу своју и господу српску, који су се отимали о царство, једне с другима је измирио, и странце, који су се гдешто мешали у ове размирице, од граница земаљских одстранио. Настанив се у свом отачаству народ. религиозно и политички растројен и поцепан, у опште деморалисан, собом је обавештавао и разумљивао, јереси и странке искорењујући и страсти стишавајући, Стевану, још великом жупану, иду-

ћи на руку, да државу утврди и унапреди што му је такођер пошло за руком. И т. д.

Плодови и последи оваког рада били су узвишење Србије на краљевину, а црква народна доби автокефалност са својом јерархијом, којој беше на челу Сава први архиепископ као брат му први венчани краљ у држави. И шта је труда уложио и утрошио, док је цркву организовао, владике и с њима ниже свештенство постављао, храмове и манастире подизао, уставе и благочиније уређивао — институције за просвету онога доба једине а и данас тако важне; то све даје закључити на толику снагу убеђења и воље његове за добро, да кад би у човеку било и веће што од љубави и вере, љубави према послу и за кога се ради, и уверења, да је то угодно Ономе у чије се име ради, ми би све морали приписати томе. Али не, него као свако учење, а толи најкрупнијих истина и знања, религиозних и моралних, мучног и спорог тецива човечанства, за које би неоцењена штета била да се забораве и забатале; тако и Савини трудови потичу једино из ових наравних и наравствених мотива, од којих нема узвишенијих, те се дакле и пореди са старим апостолским и пророчким учитељима свештене историје. На њих се Сава угледао, постао и остао сам српски апостол и просветитељ и вечни углед нама и народу.

Драги ученици! Предочивши вам како се у животу и раду свакога од нас, који се састоје у најсталнијим покретима највећих мишића нашега тела, најјасније открива унутрашњост његова, и њиховом имитацијом се онда најбрже усвајају мисли и осећаји наши, тако објављени другима, нама равнима, налазим још потребним, да не би остали у неизвесности за идеје и речи, којима вас већином ми учимо, додати такођер нешто са свим у кратко и о томе, као и у погледу питања за какве људе да се васпитате, кад једанпут овај посао, посао самообразовања, примите у своје руке, изишавши испод руку наших. — Вама се док сте у гимназији предају које непосредно у наукама што се овде негују према вашем узрасту и појимању, које посредно у списима старих и нових класика, што их читате с нама заједно, највише истине и знања којих је дошао дух људски о природи и човеку у течају векова, и изложили их најда-

витији поете и књижевници у најестетичнијем и најлепшем облику. Шта је сврха тога? Оче-видно да нам се обогати ум и облагороди срце, да се навикнемо и сами што правилније мислити и што племенитије осећати; преводећи вештачки говор с туђега на свој језик да се оспособимо прикладно се изражавати; и, које је крајна цел свега, по извесним и извршним начелима отуд поцрпним у потоњем животу владати се и радити. Ово ћете постићи само на тај начин, ако дубоко у своју душу усадите т. ј. потрудите се што потпуније усвојити предаване вам научне резултате и методе, моралне принципе, којима гледајте да се скроз убедите тако, да увек о њима и по њима мислите и кад говорите у свакој прилици имате их на уму. Онда ћете с временом доћи до тога, да ћете по њима и радити и владати се. То је смисао учења и изреке најмудријега сина најмудријега народа, Грка Сократа: да је врлина знање, и ко добро не ради онај не зна шта је добро, или ко не зна шта је добро онај не ради добро.

Најпосле упућујући вас да се ради избражења за добре људе угледате поглавито на готове узоре, који су достигли савршенство и добили хвалу и венац као Сава, ја вам нећу истицати један пример и тип, јер је живот народни и у старо време био многостручан, а данас је поготову. Својство доброте је у основи увек исто, али су разноврсни кругови и сврхе што им захтевима ваља да одговара рад наш и особине предмета, који ће да заслуже то име. О томе нема разговора, ми не можемо бити Грци ни Римљани, па ни модерни Немци, Французи ни Енглези, ми остајемо што јесмо, Срби, али можемо и ваља да будемо просвећени и карактерни као они. Ви ћете се развићи по народу и држави, да им послужите: неки као свештеници и учитељи, неки лекари и правници, управници, судије и друго. У свима овим гранама треба људи, треба узора, на које ће да се угледа свет и земља, којима ви ваља да сте „свет“, да сте „со земље“. Зато се немојте ограничити само да употребљавате своје *знање* у општу корист, него предложите народу, неуком народу и своје убеђење, покажите му *вештину* како се *поштено живи*, моралну страну бића вашег. Да стечете пак праву и потвуну способност и подобност за то, ви поред науке потражите и нађите себи при-

мере у прошлости и околини својој — најбољег свештеника, најбољег учитеља, судију и лекара: има их, хвала Богу, још овде онде, па се по њима владајте, и немојте само да им се чудите, него и будите, какви су били и јесу они. Тако чинећи на свима пољима и трудећи се сваки у свом кругу као органи народног тела, ми ћемо му зар једном моћи и помоћи једном ако уза све то још никад не заборавимо на цркву и веру његову, која је душа и савест тела народног, и којој је Сава тако дивно послужио. —

Што се год говори и чини у овим зидовима, сви чини и сви говори свршавају се и држе у име онога што је најбоље у нашој природи, а у славу и част највишега на небу и на земљи, Бога и његових светитеља, Краља и његових служитеља у држави и цркви, па оних изабраних, људи из народа, који су се својом снагом издигли над обичном површином, а животом и делима оспособили за учитеље нараштаја те води о њима рачуна историја. Данас главно празнујемо ми спомен Савин, који је из таквих побуда и у тој свести радио оно што је радио; сећајући се уз то с пијететом и осталих свију, који су чим било од оно доба помагали му у послу око вере и просвете српске: у Карловцима предстатеља цркве и школе овоземаљске народне, те других, њихових сарадника, од пре и за сто минулих година — оних што су у средини нашој подигли завод, где и ово говоримо, и с којим се, и људима и заводом, једнако поносимо. Њима, неумрлим основатељима и приложницима гимназије, одајмо као свагда и сада достојну част и хвалу; а најдостојнијем међу нама, Његовој Светости патријарху Георгију, част, славу и хвалу, Њему, који се свестрано стара за укупну нам наставу: за ниже народне школе фондом Савиним; средњима, овој, Сомборској учитељској и Новосадској. већ до сада је приложник и меценат; а највиша, богословија радује му се заједно с црквом и Српством, да им оствари живо осећану и толико наглашавану потребу подизањем Семеништа, расадника учитеља од друге руке по чину Савину и на службу Богу и народу. Слава Сави Немањићу, светитељу и просветитељу српском. Слава основаоцима и приложницима гимназије Карловачке. Слава патријарху Георгију Бранковићу, врховном патрону њеном и добротвору целокупне народне школе и наставе. — Слава им!

Г О В О Р

НА ОНЕЛУ СВОГА ДУХОВНОГА ОЦА
архимандрита

ПЛАТОНА ТЕЛЕЧКОГ.

Говорио у саборној цркви Карловачкој

Др. Георгије Летић, протосинђел и професор богословије.

Црна смрти што тако похита? Страшна слико, што си тако ревно? Што јуриш тако нагло и неуморно у послу свом? Што си тако немилостива, што си неумитна?

Што покоси пре времена старешину обитељи свете, који је то место тако силно љубио и тако успешно дизао? Зашто не остави мудрог и милостивог духовнога оца братији његовој? Зашто однесе тако добра пријатеља, којег љубав ка ближњему беше узорита? Што уклони из очију наших врло редак пример оданости и благодарности према добротвору своме, светом патријарху? Зашто не поштеди нежнога сродника, брата, стрица и ујака, те учвели сву родбину милу?

Зашто? И зашто...?

Али тако хтеде Онај у којег рукама леже положена сва времена и године и живот наш у времену, годинама! Неиспитана је пак воља Божја и недокучени су путови Његови!

Тужни Зборе! Велики је ово губитак данас; много већи, него што многи мисле. Па зато је и туга за њим одвећ силна. Има неколико месеци, како нам се свалио сињи терет на срце наше; како лијемо сузе горке над постељом тешког болесника. Тол'ко саучешћа, толико љубави према болеснику ја скоро не видех. Ни једно око не оста сухо у посетилаца, нити срце без бола и туге. А када се оно црна вест појави и испуни ово место наше, те одлети, рашири се у свем Српству оностраном, тад' завлада опћа жалост и истинско саучешће. А тек како беше сродницима и најближим покојнику? То не беше бол и плач обичан, но јецање горко и кукање тужно. Та у покојнику изгубисмо не само ревног свештеника и угледна сина наше Цркве, него изгубише многи и оца и мајку, старешину, пријатеља и оданог сина духовнога.

Па како је данас тужно у светом закутку оном, обитељи светој? Тужни гласи звона разлежу се широм и позивљу све млађе у дому, пријатеље и знанце у селу, позивају онај мили поток, горди Платоновац, убави Орловац, дубраве и луге, дрвље и грмље, гору и планину, да сви скупа пролију сузе тугованке за добрим и милим архимандритом Платоном. Све је болно, све плачевно! Поточић мили, љубимац негда весели, данас невесело јечи, обитељ света завила се у црно, грмови и дрвеће скрушено се крећу и сва гора стење и уздише.

Исплачимо се добро и ми, који смо овде, олакшајмо срцу нашем! Али затим к'о добри хришћани убришимо сузе наше! Сетимо се живота његова, поучимо се тиме и за душу његову молимо се из свег срца нашег!

Покојник Павле Телечки родио се 5. маја 1844. године у Српској Неузини, где му отац беше свештеником. После свршених средњих школа и богословије беше рукоположен и служио је у свом родном месту деветнаест година. Као друг у школама спомиње се врло радо са доброте срца, савесности, млађаног одушевљења свога; а као свештеник са истим и другим особинама својим стекао је лепа гласа себи како у парохији својој, тако и код своје власти надлежне. Год. 1874. учествовао је на нашем нар.-цркв. сабору као посланик, после неколико пак година на позив свога новог дијецезана, Њ. Светости нашег патријарха, тада епископа темишварског, пређе у Темишвар, где беше вредан раденик у конзисторији и савестан катихета и професор српскога језика у тамошњој великој гимназији и реалци. Год. 1887. прими монашки чин и добије име Платон; а 1891. г. постане архимандритом и настојатељем беочинским, те је као такав у два маха послужио Цркву као митрополитски мандатар у дијецезама горњокарловачкој и будимској. Год. 1892. буде изабран у срезу илочким за заступника на земаљском, а 1897. г. за заступника на заједничком државном сабору. У новије доба одликован је Његовим Вели-

чанством орденом гвоздене круне III степена за заслуге и труде његове нарочито у одбору за спремање изложбе миленијске.

Ето то беше живот његов у кратким потезима! То беху путови, кроз које га је водила Промис'о!

И на свима тим путовима, нижим и и вишим он једнак беше; увек веран особинама, од детињстна урођеним. Доброћудност, одушевљење, савесност и енергична тачност у послу свом, непоколебљива оданост и благодарност добротвору патријарху спојиле се у карактер његов и јављале се на свима делима његовим.

Истакнимо неке од ових врлина ради поуке и примера нашег!

Пре свега благодарност и непоколебива оданост према својој добротвору красила је свагда покојника нашег. То беше права врлина у њега, јер беше стална; он је није напуштао никад, па ни у борби ни у искушењенима најснажнијим. У овој лепој врлини беше он често у маломе колу и скоро усамљен. Познато је наиме свима, да је Његова Светост многе подигао, многе усређио, на пут извело, помогао, очувао, али многи после малих искушења ово заборавише и свога оца, добротвора одмах напустише. Али покојник имао је срца имао је самопрегорења; он беше у истини добар син духовни.

Па нека се овим примером поуче сва деца, која нису добра и обично траже да их отац мази, да их мити, глади, те када овај не ће то да чини, или их накара и на ред позове, из гордости оставе га иврлину благодарности на мах из-нев ере.

Али што особиту пажњу заслужује, јесте савесно и тачно испуњавање задатка и дужности својих. Шта је вредио архимандрат Платон за свету обитељ, то сведоче дела његова, која добро знамо. Сваки кутак онде беше задахнут љубављу његовом и под овом успеваше красно. Све је очински к'о рођено неговао, чувао, штитио; и тако љубити свој задатак и поверену му тековину ретко да знаде многи.

Такав беше архимандрит Платон! Ко мисли друкчије, неје га познав'о!

Какав беше он, показују нарочито и неке црте из болести његове. Какве су то страшне патње и горке муке биле! Какви су то тешки тренуци били, свети Боже! Гордо се диже бор у висове даљне и влада околицом својом, али дође мали црвак, подгризе му жиле и бора нестаје пред очима нашим. Умирао је пред нама кроз дуже времена, нестајало га је сваким даном, болови су расли, но он беше миран и ретко јуначан. Трпио је много, ал' неје малакс'о, неје очајав'о и неје роптао. Био је весео, често је и пев'о; предао се са свим вољи Свемогућег и смрт је страшну гордо очекив'о.

Дирљив призор, какав се данас само из књига чита, одиграо се при болној постељи његовој пре недељу дана. Покојник позове сву братију к' себи, да их све ижљуби да им опрости и да му опросте, а врх свега да их благослови. Братија његова ступише унутра бледа лика и сузних очију, приђоше постељи и онде клекоше. Болно се подиже патник са постеље своје поносна изгледа и блага погледа, те их као оно праотац Јаков уз молитву тиху стаде благосиљат'.

„Децо моја драга!“, рече, „духовни синови! Видим добро, да умрети морам; Божја је воља. Остављам вас к'о сирочад своју у сред поквареног света. Чувајте се добро и будите будни! Бога свога, коме сте се на службу заклели, немојте никад напустити! Он ће вас водити, учити, и свагда бранити. А доброе старешини, нашем патријарху, будите верни, свагда благодарни и увек послушни! Опраштам свима увреде, и ви мени опростите! Али осим свију нека ми опрости Свемилостиви Отац Наш Небесни, бедном служи својој и скромном умењу искрено служио. Опрости Боже! Опрости Боже! Опрости Боже!“

Братија се скаменила од бола и туге. Ижљубише свога старешину и горко јецаху.

Редак призор беше ово. Сведок душе и срца његова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Али љубазни! Што је најважније из живота његова, то је, да се он преселио у вечност онако, као што приличи добром свештенику и правом хришћану. Примео је свете тајне и отиш'о на свет онај с чистом душом, потпуно спреман, утешен, укрепљен.

Поучимо се дакле многим лепим особинама покојника нашег! Нарочито спремајмо се за смрт, као што се он спремио! Ово је најглавнија поука, коју имадем за вас. И ја немам довољно речи, да ју на срце ваше метем, вама препоручим. Ма колико пута пред вас на овом месту излазио, увек би морао ово нагласити, с овим завршити.

Јесте! Спремајмо се озбиљно за смрт страшну! Дан смрти тако је важан дан, да сви други дани треба да су спрема за дан овај страшни.

Спремајмо се свагда, смрт је неизвесна! Она је близу код нас; сад је поред нас, сада у суседству; к'о грабљива тичурина кружи над главом нашом. Од милости једнога тренутка зависи нам живот. Од једном ће стати и поред нас, метути своју ледну руку на раме наше и позвати пред Суд Великог Судије.

Али многи толико пута смрт гледају и никако да је разумеју. Толико често сретају се ш њом и толико често њу заборављају. Не спремају се, него живе у греху и страховитој опасности, да ће сваки час умрети и у вечне муке и огањ допасти.

Пазите добро! нико није дош'о са онога света и вас уверио, да нема суда после смрти наше, да се не бојимо, да живимо, како нам је драго. Али сви народи и сва времена непрестано проповедају и у вери и науци, да душа наша мора после смрти тела за дела своја рачуна давати.

Захвалите Богу, што до сада још нисте умрли, јер би судба ваша за вечна времена већ била ужасно решена!

Не жртвујте вечност ради овог прелазног, ништавог живота!

Све је пролезно, нестално. Наши преци су прошли и ми ћемо проћи, наследници наши за нама ће доћи. Као што

вали мора јуре једни за другима, затрпавају и преливају се, те им брзо и трага нестаје, тако лете поколења, покривају прошлост и носе вас забораву.

Све је таштина под сунцем овим и мука за душу. Живот је горак, неизвештан, пун лажи и обмана, јада и болова, пун страшнога разочаравања.

Ако ли не верујете, што вам сада рекох, отиђите гробовима, они ће вас уверити. Немо онде, стоје, али много кажу и реч им је силна и реч им је истинита. Скромност, скромност! Покајање и спремање! то нам поручују. Та онде су цела царства и народи сахрањени и царство мртви веће је од царства живих. Колико је славе, кол'ко надâ онде закопано, кол'ко сјаја и богатства! Кажите ми, које онде богат, а ко ли сиромаш, ко је учен ко ли ненаучен, ко ли славан, а ко ли незнатан? Све то црна земља изједначи. Па и онај силник, којем сав свет овај одвећ тесан беше, задовољио се ено са мало земљице.

Спремајмо се љубезни! Чувајмо се греха, непријатеља нашег највећег! Чувајмо га се ко отровне гује! А грехе, које до сад починисмо од детињства нашег и које у будуће по слабости нехотице учинимо, искрено и по пропису Цркве наше достојно покајмо!

А сада поучивши се овим, помолимо се усрдно за душу нашег покојника!

Нека га Сведобри Отац Небесни прими у дворове своје свете и високе и нека га смести у топла недра Аврамова! Нека га постави у место светло, златно, место мирно и спокојно, одакле бега туга, болест и уздаси!

Нека му је на земљи мила успомена, а на небу вечита награда!

Мир пепелу драгог покојника и вечна му памет!

Расправа

о српским петицијама

у сабору краљевина Хрватске Славоније и Далмације.

У СХЛП. саборској седници земаљскога нашег сабора, а дана 4. (16.) фебруара о. г. отпочела је саборска расправа о српским петицијама, односно

о предлогу саборског одбора за богоштовје и наставу гледе тих петиција.

Тај предлог саопштили смо у прошлом броју, а сада отпочињемо доносити целу саборску расправу о њему, јер држимо, да јој треба и у овом листу сачувати садржину.

Отпочињемо говором известиоца саборског г. *Стевана В. Поповића*, којим је, као што рекоше „N. Novine“, „само поновно доказао, што и од пре знамо, да је одлична парламентарна сила, којом се наш сабор и заступникови изборници с пуним правом поносити могу“.

Известилац *Стеван В. Поповић*: Вис. саборе! После прочитаног извешћа, које је исправљено, јер је то извешће на брзо штампано, те се у њему поткрало неколико битних штампарских погрешака, част ми је као известиоцу саборскога одбора за богоштовје и наставу, да у кратко сврнем пажњу високог сабора на оне разлоге, којима су молиоци, подносећи ове своје молбе високом сабору, поткрепили. Пре него то учиним, дужан сам изјавити на име одбора за богоштовје и наставу, да је одбор проучавајући те молбе угодно био дирнут оним топлим истинским домољубљем диктираним речима, којима продишу све те молбе наглашујућ, да све што излажу, излажу руковођени том жељом, да стеку задовољење свима оним одликама, у којима српски народ у краљевини Хрватској и Славонији стотине година гледа своју народну индивидуалност и да Срби могу што боље и успешније да залажу сву своју снагу у лепој и трајној братској слози с народом хрватским за бољитак, за напредак, за самосталност ове своје миле домовине.

Кроз све ове петиције, којих је велики број, а поткрепљене су хиљадама потписа, провлачи се тај домољубни жар и петенти моле, да се само тој родољубној и домољубној бризи припишу молбе те. Православни Срби, који су ове молбе поднели, излазе пред ову вис. кућу с пуним поверењем, да ће разлосима, којима поткрепљују те молбе, стећи и наћи уважење тражећи те молећи прво, да се призна српском народу у Хрватској и Славонији право на слободну употребу његове народне заставе. У молбама овима нигде не наглашују политички значај те заставе, него се свуда наглашује главни значај њезин као народне заставе. У тој народној застави својој сматрају православни Срби одиста од искона, откако су се у ову земљу населили,

једно битно и мило обележје своје српске народности, сматрали су то од старине па кроз све појасеве свога народа до данас.

Молећи и тражећи Срби, да се призна равноправност ћирилском писму са латинским писмом, наглашују, да је то писмо исто тако хрватско као и српско, јер је то писмо словенско. Наглашују даље, да с дана у дан употреба тога писма постаје све општија, откако се увидела потреба, да се овом писму уче и деца наша у школским књигама. Од то доба све то већма расте број оних, који ћирилицу познају, који ћирилицу читају и који се ћирилицом често и служе. Наглашују даље, да је законом од г. 1888. сведена овако умерена и скучена употреба ћирилице једино за вољу старијој генерацији, која томе писму није свикла, наиме генерацији чиновничкој, која употреби тога писма није вешта.

Тражећи православни Срби измену школскога закона у правцу том, да школски закон омогући подизање српских вероисповедних школа, наглашују: да налазе у српским вероисповедним школама веће јамство за очување своје народне индивидуалности и своје свете вере. Према одредби сада постојећег закона од год. 1888, по којем су дужни и они Срби, који издржавају своју вероисповедну народну школу, да снесу исто тако терет земаљског школског намета, наглашују, да није могуће, да они подижу и издржавају своје народне вероисповедне школе. Молитељи налазе у оној одредби школског закона, по којој земаљска влада одређује и одобрава књиге за све школе у земљи, да је ово право земаљске владе у опреци са оним старим автономним стеченим српском школском уредбом од г. 1872., признатим и оствареним правом, по којем свака црквена општина, имајући тридесеторо деце, способне за школу, дужна је и власна, да оснује српску вероисповедну, народну школу, без потребе да то пријави вишој политичкој области или да тражи нарочите дозволе и да су автономне школске власти српске, које по тој уредби имају право врховнога надзора над свим автономним српским школама, власне, да за те школе прописују сва учила, па тако и све школске књиге. Молиоци православни Срби држе, дакле, да им у оквиру данашњег земаљског школског закона није могуће подизати својих автономних народних школа, јер су они у тој својој акцији и са стране моралне и са стране материјалне скучени.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

О даљем петиту, којим се излаже о неким молбама, да би се нови школски закон у том правцу преустројио, да би омогућио подизање тих српских вероисповедних школа, али да буде уједно земља обвезана, да даје средства за подизање и издржавање таквих школа, тај део петита долази, по схватању одбора за богошто вје и наставу, у директну опреку са самом том жељом, јер нема случаја у ниједној образованој држави, да би она доприносила материјална средства на издржавање икојих аутономних школа, а овамо одрекла се свакога утецаја на те школе. Икати дакле аутономну школу о трошку државе, значи тако рећи претворити те школе у државну школу. Тај део петита потиरे се са петитом главним: да се олакшају услови за подизање тих српских аутономних вероисповедних народних школа.

У молбеницама овима наглашује се потреба, да се законом уреди равноправност српске православне цркве са црквом римо-католичком у нашој земљи, особито у њезиним међусобним, у тако званим интерконфесионалним одношајима. Потреба тога уређења наглашена је у овој високој кући са свих страна; потребу тога уређења признала је и висока кр. земаљска влада изјавом преузв. главара земље, који је придржао себи право, да у име своје владе одреди са своје стране време и да просуди околности, кад би било и по земљу и по све вероисповести у земљи најподесније, да се ти међувероисповедни односи регулишу.

У овим молбеницама разлаже се даље и молба, да се и сам назив српске православне цркве, која се обележава дојаконским законом као „грчко-источна“, промене у назив, којим се она сама служи: „српска православна црква“.

Петенти моле даље за своју српску православну цркву, да помоћ, која јој се пружа из земаљских средстава, буде размерна оној снази, по којој материјалној снази српски православни народ у Хрватској и Славонији носи јавне терете.

Одбор за богоштовје и наставу разматрајући тај део молбе држао је, да петенти у том погледу нису имали у виду све изворе, из којих се римо-католичка црква подупирује из земаљских средстава.

За римо-католичку цркву постоји више правних наслова из прошлих столећа, постоје извори, којима земља располаже, намењени су ли за из-

државање римокатоличких потреба, те према томе и помоћ, која се пружа римо-католичкој цркви, мора по природи саме ствари, осим обзира на број следбеника те цркве, већ и по правној страни извора за приућу бити обилнија.

Молитељи траже даље у току својих захтева, да кр. зем. влада призна право јавности српским аутономним учитељским школама у Пакрацу и Карловцу.

По изјави кр. зем. владе, коју смо имали срећу у одбору за богоштовје и наставу чути из уста преузвишенога господина главара земље, признање те јавности везано је за испуњење извесних услова, а расправе о том воде се већ између кр. зем. владе и врховне школске области српске православне митрополије карловачке, и док се још неке незнатне препреке, које стоје томе на путу, уклоне, следоваће признање јавности како учитељске школе у Пакрацу, тако и учитељске школе у Карловцу.

Један део молиоца, наиме православни Срби из изборног котара новоградишког за српски народно-црквени сабор, прикључујући се молби православних Срба из Лике и Крбаве, свраћа пажњу овог вис. сабора на једну околност, која се догодила још год. 1874., кад је поводом увађања школског закона самим извађањем тога школског закона много школа дотле вероисповедног карактера претворено у школе опће, у школе комуналне.

Петенти наводе, да је том приликом много школских зграда, школских земљишта, школских заклада и школског намењтаја неправедно протузаконито одузето и отуђено од српских православних црквених опћина, којима су те зграде, та земљишта, те закладе и учила припадала, те је то преузето за школе комуналне.

Из изјаве Његове преузвишености госп. бана сазнао је одбор за богоштовје и наставу, да има таквих случајева, али да је кр. земаљска влада вазда, где се ти случаји пријаве и законито право на властност тих наведених предмета исказе, вољна одредити, да се све оно, што је српским православним црквеним опћинама или њиховим школама год. 1874. неправито и протузаконито одузето, законитим власницима поврати.

Сремско-карловачка српска православна црквена опћина подупирући првобитну представку личко-крбавску и остале молбе, које су поводом те молбе настале, моли са своје стране још посебно: да се овде у нашем главном граду на

свеучилишту Његова Величанства Фрање Јосипа I. заведе катедра и за предавање српске историје, пошто у овој земљи живи и српски народ, који српски народ има уз домовинску и своју посебну историју и да се позове један Србин православне вере, специјално образован у том правцу, да ту струку науке онако темељито предаје, као што предаје стручњак Хрват хрватску историју.

Уочујући потребу, да се и српски православни богослови, који се спремају за више чинове у својој цркви, могу образовати научно, моли та карловачка опћина, да се на нашем свеучилишту, споразумно са св. Синодом српске православне цркве устроји српски православни богословски факултет, на којем би синови српског народа богослови добивали своју вишу научну наобразбу.

Овај део молбе морао би ићи претходно српском православном епископскоме Синоду, да он испита оправданост те молбе, јер српска православна црква у митрополији карловачкој има у Сремским Карловцима своје богословско училиште, које постоји већ сто година и које је настојањем Његове Светости патријарха Георгија Бранковића преустројено из темеља, снабдевано с одличним стручним професорским снагама и за које ће богословско училиште Његова Светост патријарх, по свечаној изјави својој пред саборским одбором, у току овог пролећа, из захвалности према Божјој милости, из љубави према напретку богословске омладине, о дану десетгодишњице, од када је Његова Светост ступила на престо српске православне патријаршије из својих средстава основати богословско семениште, које ће се издржавати са свим својим потребама из дојаконшега извора, клерикалнога школскога фонда, из којег су фонда добивали штипендије српски православни богослови до сада, а ове године ступа на снагу и просветни велики фонд славнога Србина Саве Текелије, који износи један милијун и 100 хиљада фор., те ће се трећина прихода и тога фонда моћи употребити на издржавање српског богословскога семеништа у Ср. Карловцима.

Према томе потребу, да се оснива богословски факултет за више образовање српских православних богослова на нашем свеучилишту, позван је једино да просуди и уочи српски епископски Синод српске православне цркве у нашој домовини.

Иста српска сремско-карловачка опћина молећи, да припомоћ за српске православне цркве у домовини буде размерна, моли, да се припомоћ не дели овако, како се дојакно делила путем земаљске владе на молбу појединих опћина и појединих свештеника, него да се целокупни износ те сарамерне припомоћи изда врховном административном органу српске православне цркве, Саборском Одбору у Ср. Карловцима, да би он, који је у стању да боље просуђује потребу појединих богоштовних опћина, ту помоћ размерно и праведно подељивао.

Иста опћина моли уједно, да се по примеру, како се издаје припомоћ научним и уметничким друштвима које носе обележје хрватско у домовини, да се та припомоћ за овај мах, док се таква српска друштва не образују, резервише, односно да се на те цели односна свота одлучи и преда Школском Савету у Сремским Карловцима, који би ту своту укамати дало, док се не би таква средишта за неговање науке и уметности у нашој домовини са српским обележјем основала.

Један део молиоца тузи се и обраћа пажњу овога високога сабора на ту околност, да се у обћинама, у којима мешовито живе и православни и римокатолици и становници других вероисповести, да се након светковина, т. зв. великих нормираних празника католичке цркве, не светкују исто тако велики празници српске православне цркве, наиме тузи се један део молиоца, да српско становништво с највећим пијететом слави заштитника свих просветних завода српских и заштитника школа, св. Саву, па да бива случајева, да код прославе тога празника, у којем се најрадосније учествује, не показује се никаково учешће према тој светињи.

Ти православни Срби моле, да би се законом или путем другим, којим се одређује обдржавање нормативних празника римо-католичких, узео обзир на то, да се светкују нормативни празници и српске православне цркве и то подједнако од свих грађана, који у тим обћинама станују.

Један део молиоца, православни Срби из пакрачке околине, моли такођер, да се упуте власти земаљске, да са Србима у њиховим уредовним додирима уредују језиком српским.

Одбор за богоштовје и наставу, разматрајући овај део те молбе није могао да нађе разлику између данашњих наших књижевних језика. Ми се сви у овој домовини служимо данас једним је-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

зиком, ако тај језик и пишемо разним писменима. Зато тај део петиције не би имао по сватању одбору стварне подлоге.

Из извештаја, које је бележник саборски прочитао, изволео је високи сабор увидети, да прву и основну петицију, која је потекла од Срба православних из Лике и Крбаве и која је снабдевена с много тисућа потписа, да је ту молбу потпомагао низ српских православних црквених обћина, низ протопрезвитерата, а подпомогло је све молбе и српско православно свештенство, тако рећи од Велебита до Земуна.

Након свих тих изјава православних Срба, и појединих људи и црквених обћина и свештенства, састао се напоскон и један велики збор православних Срба у Митровици, у последње дане прошле године, и подунирући молбу и православних из Лике и Крбаве, и подупирући молбе оних осталих православних цркв. обћина, молио је још посебно, да се призна православним Србима, наиме српском православном народу, право на подизање средњих и стручних школа у домовини.

Разматрајући тај део молбе, уверио се одбор за богоштовје и наставу, да је та молба безпредметна. Српска митрополија има права подизати и средње школе и стручне школе. Доказ је тому, што православни Срби имају у Карловцима своју добру средњу школу, српску велику гимназију, која има у свему свој аутономни карактер и чији карактер до сада у свој земљи нико, ни влада, ни нико други, порицао није, чијем раду, као средњег завода, нико није до сада запреке на пут стављао није, којој је и јавност давно призната.

Српски народ, живући у српској Карловачкој митрополији, има право, да о својим средствима подиже себи и стручне школе.

Он је такову стручну школу подигао у Пакрацу за приправу учитеља и једну такову у Карловцу за приправу учитељица и нико тога права досада успорио није, ни у вис. овом сабору, ни од стране вис. владе, него се ишло у свему на руку основању тих аутономних стручних завода. И кад буде одговорено условима, којима закон земаљски условљава јавност свих стручних завода у земљи, нема о том спора, да ће се јавност у тим заводима као стручним школама признати.

Дакле и тај део петиције је безпредметан. Овај велики збор Срба у Митровици пошао је даље. Довде се све молбенице крећу на пољу

народно-црквеном или црквено-народном, на пољу културе и на пољу просвете. Једини збор Митровачки сишао је с тога земљишта и пошао на поље политичко.

Он тражи у својим одлукама, да се промени досадањи изборни закон, по којем се обављају избори за овај вис. сабор, и то у томе правцу, да буде и мањина у свом праву заштићена. Тај збор тражи даље, да се уведе слобода штампе и зајамчи слобода избора и после тражи један цео конглотерат закона, којима би се стало на пут материјалном, а тим и моралном и духовном пропадању народа.

Тај део петиције, који носи на себи јасно чисто политичко обележје, није могао спадавати пред високи сабор за богоштовје и наставу, на према томе не могу тај део петиције са своје стране као извештац тога одбора и мњењем тога одбора ни расветљавати.

Из извештаја одбора и из овога мога краткога, објективнога и летимичнога разлагања, изволео се вис. сабор увјерити, да овде у овом великом броју молбеница православних Срба, има молба, које су разнородне. Оне су то по самоме предмету, јер имаде у њима молба, које су црквено-политичке, имаде које су просветно-културне, има које су народносне па и политичке. По тенору своме има их, које су молбе, а а има које су жалбе.

У разноликости ових захтева и молби има које би по надлежности ишле у административну сферу рада земаљске владе, а имаде, које су по природи предмета за законодавно поступање. И ове које би ишле у сферу законодавну, има их, које би спадале на заједнички државни сабор, а опет неке које би спадале на овај наш земаљски сабор, а напоскон има их, као што сам изложио, и таквих захтева, које су просто безпредметни.

Међу овим молбама, жељама и захтевима изложеним у овим многим српским петицијама, има и таквих, о којима прије него што би било земаљска влада, било сабор могао што одлучити, ваљало би путем поведених расправа саслушати изјаве и мњења оних фактора, који ради успешног решавања ових молба не могу остати не-саслушани.

Молиоци, православни Срби, траже дакле: да се неки одношаји нормирају новим законом, односно, да се оно, што је старим законима нормирано у смислу молиоца промени *in melius*.

Има, као што рекох, таквих молба, из којих се даде извести, да нису молбе него тужбе, да се неки закони од управних области не извршују онако, као што је то законом заумљено било.

Отуда наглашује, дакле, одбор саборски за богоштовје и наставу, да подноси овој високој кући молбе разнородне и по свом облику и по предмету и по оним лековима, којим мисле молиоци, да нађу задовољштину својим молбама.

Неоспорно је, високи саборе, да је у тим молбама изложено све оно, што сам ја имао срећу укратко нагласити, тако опшарно, да зато ваља удубити се дубоко у те све молбе, темељито их проучити и оценити њихову основаност и неоснованост, оценити све околности, о којима зависи уважење и вршење једне молбе, а то се може тек после темељног специјалног проучавања. То проучавање не може се преузети овим високим сабором, те према тому сматра одбор за богоштовје и наставу, да не било упутно, да се на сваку молбу и петитум, који се разграђава на разне струке и правце, доноси посебна одлука, него је одбор тог мишљења, да би ваљало све ове молбе упутити високој кр. земаљској влади с препоруком, да она те молбе подробно проучи и да по томе обзиром на испитану оправданост ових захтева у своме делокругу сходно поступи.

А пошто је опће признато, да је штетно код нас, што интерконфесионални, а нарочито што конфесионални одношаји српске православне цркве нису уређени, то је одбор тог мишљења, да висока влада проучивши ове молбенице с погледом на те опће признате српске црквене потребе једну посебну заковску основу зготови, и исту овом у високом сабору на уставно претресавање поднесе.

Високи саборе, изложивши овако у кратко све, што је у овим молбеницама садржано, морам нагласити, да је ту један збир предмета врло важних, предмета, који засепају дубоко у лични, породични, друштвени, народни и тако рећи у јавни наш живот, и да нико у самом одбору, а држим, да не ће ни у овом вис. сабору бити, који би оспорио важност ових молбеница, држим, да не ће бити никога међу нама, који не би признавао, да треба тражити пута и начина, како да се оправданим жељама за доста учини, држим, да ће свима нама лежати у интересу, да се оправдане жеље испуне, јер сви ми тежимо за тим, да развијајући нашу индивидуал-

ност, нашу снагу на темељу љубави, слоге и међусобног поштивања Срба и Хрвата у овој нашој земљи и признавањем свега онога, што је кому мило и свето, дижемо и крелимо укућну своју снагу, да је што боље можемо залагати у добро, напредак и срећу ове земље.

Ја држим, да је одбор за богоштовје и наставу баш зато, што жели, да се поднесене молбе темељито проуче и да се оправданим захтевом задовољи, те да се напакон одношаји, којим се са свих страна тражи лека, законом уреде, овај предлог пред вис. кућу изнео и ја сам слободан, да га примању ове вис. куће најтоплије препоручим. (На десници: Живео!)

СЕТИМО СЕ ШКОЛСКОГ „ФОНДА СВ. САВЕ“

Српска Манастирска Штмпарија у Карловцима предала је управи српских народних фондова у фонд св. Саве 50 Круна за успомену једнога од својих осниватеља високопречасног Архимандрита Беоцинског *Платона Телечког*, умрлога 1. фебруара 1900.

Петар Бронзић, администратор у Горњим Бановцима, предао је истој управи у фонд св. Саве 5 Кр. 50 филера, што их је скупио у тасу о св. Сави, од којих је 1 Кр. приложио протопрезвитерски помоћник у Вуковару *Владислав Станисављевић*.

Позив на претплату.

Пратећи немиле појаве најновијег времена у парохији велико-поганачкој, у којој ушљед спора народа са парохом — ушлетоше прете своје унијатски пропагатори, и неколицина примише унију, но брзо се покајаше, и опет се натраг повратише у крило српске православне цркве, — сматрао сам за дужност прикупити сву грађу и написати цео тај догађај под насловом:

„Унија у Поганцу или побједа Православља“

Да би могао дати ову расправицу у штампу, молим све пријатеље и пријатеље српске књиге, да ме са претплатом обилато потпомогну, како би — ако ништа друго, а оно макар штампарске трошкове покрити могао. Цијена је 30 нов. или 60 филера. Рок је претилати до 1. априла о. г. Расправа је написана исцрпно и објективно. Са те стране не бојим се никаква приговора. Новац

треба слати на потписаног. (Петрињска улица бр. 79. Загреб, мј. фебруара 1900.

Никола Ст. Кукић.

Књижевни оглас.

Ишла је из штампе као издање „Српске Књижевне Задруге“. Српска књига њени продавци и читаоци у XIX. веку пред освитак XX. века разматрао и бележио Стојан Новаковић. Београд. Државна Штампарија Краљевине Србије 1900. Књизи је цена 1,50 круна. Може се добити код издавача: „Српске Књижевне Задруге.“

Јавна захвала,

Овим изричемо своју најтоплију благодарност свима онима, који нам било усмено, било писмено изразили своје саучешће приликом смрти нашег непрежаљеног оца односно таста, брата, тече и ујака

Павла Симеоновића

пароха буђановачког.

Нарочито нека је хвала пречасној г. г. свештеницима: Ж. Ђурђевићу из Д. Товарника, Н. Недељковићу из Шимуноваца, Св. Марковићу из Огара, М. Шаули из Руме, П. Зековићу из Карловчца, Ж. Јеврићу из Суботинца, Св. Змејановићу из Јарка, Ј. Јовановићу из Шашинаца, Ст. Јовановићу из Сибача, Л. Ранковићу из М. Радинаца, Ђ. Недељковићу из Краљеваца, Гл. Јовићу из Крушедола и Л. Сабовљевићу из Брестача, који су својим чинодјејством погреб увеличали. Особито хвала преч. госп. П. Бошковићу, пароку румском, који се топлим речима с покојником опростио. Исто тако хвала преч. госп. М. Радошевићу, бившем капелану покојникову, који је покојника у болести надгледао и последњи пут га у свештеничко одјејаније обукао. Не мања хвала г. Јовићу, учитељу и гђци Иванић, учитељици те члановима певачког друштва, који лепим појањем на опелу ублажише тугу нашу. Исто тако хвала г. Ђорђу Марићу, трговцу из Руме, који је из пијетета према милом нам покојнику примио на се сву бригу око погребца, који је тако величанствено испео. Најзад хвала свима становницима буђановачким, милој пастви покојниковој, који до гроба испратили свога четрдесетогодишњег пастира.

Свима нека је од срца хвала!

Ср. Карловци

У име ожалашћене родбине:

Аца и Даница Јовановић

зет и кћи.

Јавна захвала.

У име богословског књижевног друштва „Слоге“ изричемо овим своју најтоплију благодарност: Његовој Светосли преузвишеном господину Георгију Бранковићу патријарху српском, високопреосвећеној г. г. Епископима: Мирону Николићу накрачком, Никанору Поповићу темишварском, Гаврилу Змејановићу вршачком, Лукијану Богдановићу будимском и високопреч. г. Јовану Вучковићу ректору богословије, који су се уписали за чланове утемељаче „Слоге“, уплативши за то прописану чланарину од 20 круна. Исто тако изричемо своју топли благодарност високопреч. г. г. Др. Георгију Летићу, протосињелу и преч. г. г. Младену Јосићу пароку мартоношком, Драгутину Чолаковићу пароку старокерском, Митрофану Рајићу протођакону у Пакрацу и Владици Бојерићу јерођакану и професору богословије у Рељеву, који се уписаше за чланове потпомагаче, обећавши годишњи принос од 4 круне.

Из седнице управног одбора богословског књижевног друштва „Слоге“, држане у Срем. Карловцима 9. (21.) фебруара 1900 год.

Наум Марјановић Панта С. Бикички

перовођа.

председник.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

13 1-3

Ради сталног попуњења упражњеног места срп. прав. вероисповедне школе у Канаку отвара се стечај.

Плата је учитељу годишња у готовом 600 Круна, 32 Круне у име перовођства ако се примио буде и ревносно радио 10 Круна паушала, 2 хвата тврди дрва за кујну, сламе за пећ па и за школку колико треба, стан здрав са две патосане собе, затвореном кујном, шпајзом, шупом и великом плодносном баштом; даље четир и по ланца оранице, на којих учитељ све терете сносити има, стим да за оту и пофторну школу држати има, где пак при погребу позват буде једну Круну.

Учитељева је дужност све законом предмете прописане деци предавати, у св. цркви редовно појати и децу у појањи обучавати.

Компетовати могу само оспособљена лица који су и из мађарског језика испит положили. Молбе ваља слати потписаноме председништву.

Рок пријаве траје до 9. марта — мученици 1900. када ће и избор бити.

Из седнице цркв. школ. одбора држане у Канаку 2. фебруара 1900. (Toronto).

Лекта Радосав.

цркв. школ. председник.

СТЕЧАЈ. 10 2—3

Местни Школски Одбор српске православне црквене општине будимске расписује овим стечај на упражњено место учитеља.

Са овим местом скопчана су следећа годишња берива.

I. Редовна берива:

Плата	800 круна.
За појање при богослужењу	400 круна.
Накнада за башту	40 круна.
За парастосе из заклада	18 круна.
Осам мет. сечених тврдих дрва	
Стан у нарави.	

II. Ванредна берива:

За сада поскупнина	240 круна.
За пофторну школу док иста постоји	120 круна.
Осим тога: у колико би учитељ од црквене скупштине за перовољу изабран био	240 круна.

Дужности су учитеља децу прописно обучавати; при сваком богослужењу појати; као и децу у црквеном појању обучавати.

Вешти појци доброга гласа имају првенство а желити би било, да су вешти у настави ноталног пјенија.

Лична пријава служи за препоруку.

Компетенти нека своје ваљано снабдевене молбенице потписаном председништву (Budapest I. ker. krisztinakörut 165 sz.) поднесу до 2. априла т. г. по старом календару.

У Будапешти, дне 30. јануара 1900.

Петар Василијевић Тоша Стојковић
привр. перовођа. предс. шк. одбора.

Бр. Е. К. 192 ех 1899. 11 2—3

ЕДИКТ.

Овим се позивље Марко Дракулић, кбр: 14. из Окича, парохије тушиловићке, полит. општине вукманићке, котара војинићког, жупаније модрушко-ријечке, да се у року од деведесет дана, рачунајући од првог уврштења едикта овог у „Срп. Сион“, потписаној Епархијској Конзисторизи или главом или писмено пријави. Не учини ли тако, у означеном року, бракоразводна парница, коју је жена његова Милица против њега подигла, свршиће се и без њега.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 9. децембра 1899.

Епархијска Конзисторија
горњо-карловачка.

Бр. Е. К. 190. ех 1899.

12 2—3

ЕДИКТ.

Којим се позивље Дамјан Шапоња, кбр. 3. из Паукове Мале, парохије свиничке, полит. општине градуске, котара петрињскога, жупаније загребске, да се у року од деведесет дана иза првог уврштења едикта овог у „Српски Сион“, или главом или писмено потписаној Е. Конзисторизи пријави. Не учини ли тако, свршиће се бракоразводна парница, коју је жена његова Јелица против њега подигла, и без њега.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 9. децембра 1899.

Епархијска Конзисторија
горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 8 3—3

Решењем ЕШОдбора у Темишвару бр. Ш. 54./39. 1900. уништен је бивши расписани стечај услед оставке гђице Милеве Радићеве учитељице, — и наређено да се поново расписати има, — с тога се расписује „стечај“ на учитељичко место српске вероисповедне женске VI. р. школе у Турској Канижи.

Редовна је плата учитељице 700 кр. (350 фор.) годишње месечно унапред са законом прописаним квинквеналом слободан стан и зимским огревом (сламе).

Изабрана учитељица има ће осим дужности школском Уредбом прописаних још и обучавање деце женском ручном раду. Недељом празником као и на пређеосвећеним литургијама децу доводити.

Молбенице са нужним сведочбама има се послати на потписаног председника.

Рок пријаве шест недеља од првог уврштења овог стечаја у „Срп. Сиону“. —

Из седнице школског одбора држане у Турској-Канижи 21. јануара 1900 год.

Ђура Нинчић Гига Перкучин
учитељ и перовођа. председник м. школ. одбора.

Ad бр. К. 253/28. ех 1899./1900. 14 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења упражњеног места пароха VI. плаћ. разреда у Барања-Моноштору отвара се овим стечај са роком до 19. (31.) марта о. г.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 26. јан. (7. фебр.) 1900.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табуку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних словца, а за жиг сваки пут по 60 филира. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.